

NÉPBARÁT.

Vasárnap június 16-án.

1850.

Erőt a férjü szívébe,
Ne fogja szívét csüggedés,
S öröm ha jön s ha szenvedés,
Egyformán lépjen ellenébe.

Kölcsy.

Tartalom. Báró Elgenheim. (Folyt.) — Figyelmeztetés — Bodza-pálinka. — Hány hét a világ?

Báró Elgenheim.

(Folytatás.)

„Reggel felé magamat egy szekeren tanáltam szalmán feküve, egy más sebesült mellett, ki a tyroli vadász-ezred egyenruhájába vala öltözve. Fejét borzasztólag meghasította volt egy kardcsapás, egy puskagolyó pedig karját roncsolta volt össze. Mint reá tekintettem, halvány arczain a vad kéjnek iszonyu mosolya lebbent el s nézett sebemről saját sebére borzasztó jelentékenységgel. Bajtársim sorsát kitudakolni hasztalan erőlködtem; sem a vadász engem, sem én őt meg nem érthetem; s csupán a koronkint a szekérhez jövők és társammal beszélők hangjából és taglejtéséből tudhatám meg a borzasztó valót.

E napon s az ezt követően folytonosan baladtunk bé felé, de az időről semmit sem tudtam. Seblázam, melyet a vérzésem megállítására fordított vérállítószer is tetemesen növeltek, örvöngéssé növekedett, magam a csatában képzelém, mindegyre talpra szökni és magam kiszabadítani törekvém. E rohamot, mi több napokig tarthatott, némi lopó láz követé, mely alatt oly keveset tudtam magamról, hogy érzéseimre teljességgel nem emlékezem.

Legelső élénk érzés — még e perczen is előttem áll — akkor támadt bennem, midőn egy havasi kis faluba, Marien-Kreutzba, mentünk bé. Engem egy saroglyán négy ember vitt, mert az úton csak gyalogok járhattak. Este volt, a sebesültek hosszu menete kanyargott fel a hegyi ösvényen, s a falu kis utcájára hosszában, mely tömve volt népséggel, kik bánatos és könnyes szemekkel álltak ott nézve fiaikat és testvéreiket, vagy kérdezősködve azok után, kiket többé soha sem valának látandók. A helység kis kápolnája kórházzá volt átalakítva, ide ágyakat hoztak volt minden kunyhóból, s a betegápoláshoz minden előkészületek megkezdődtek oly pontossággal, hogy rajta bámulnom kelle.

Midőn engem a templomba bevittek, egy hang tyroli nyelvén néhány szót kiáltott; az emberek megállottak, megfordultak és engem visszavittek egy kis mellék-kápolnába, melyben egyetlen beteg feküdt, és e betegben töstént sebes útitársamra ismertem. Némi vad de barátságos fejbiczentés vala részéről az üdvözlés és a megismerés jele, es engem lefektettek egy szalmazsákra, mely az oltár lábai előtt vala leterítve.

E borzasztó mészárlásból miképp maradtam fenn, s micsoda sors várakozhatik rám,

e gondolatok villámgyorsan adtak helyet másoknak, a legmélyebb leveretésnek, — sorsom feletti kétségbeesésnek, melyek még éltém iránt is közönyössé tevének. Jól tudtam, hogy vállolatom borzasztó kimenetele az enyémmel sokkal szerencsésebb és ragyogóbb kilátásokat is képes romba dönteni, oly szolgálathoz, melyben a szerencse hiánya minden vétkek legterhebbike vala. Sorsommal nem gondolva, setét egykedvűségben éltem, nyomorom setétébe a remény vagy vigasz nem lövellé egyetlen sugarát is.

E borongó búskomolyság merőben elfogta egész valómat, és a körültem levő jelenetekre ügyet sem vettem. Füleim már ezelőtt jóval hozzá szoktak volt bánatos hangjaihoz a betegágyaknak — a kinok jajjai, a nyomor lassu sohajai megszűntek volt már engem megindítani — még a közelemben levő sebesültek vad és őrzőgő ordításai sem ráztak fel melázásimból, és éltém mint kit egy magános börtönbe béalaztak.

Eképp feküdtem egy éjszaka — bánatom és búskomolyságom sulyosabban nehezdedve megtört kedélyemre — hallgattam a kinok visszhangjait, melyek mellettem az íves boltozatok alatt emelkedtek, és ohajtoztam a halál után hogy vigyen el ily nyomor szinpadjáról, midőn hallám halk énekét a papnak, mint jött a templomban, s néhány percz múlva több személyek lábkopogásai közeledtek felém, végre két egyházi jelent meg égő gyertyával kezökben, követve egy tisztos férfitól fehérben, kezében ezüst kehelylyel; utána más két pap jött halotti éneket énekelve, az egészet egy mély gyászba öltözött nő alak zárta bé. A nő nyulánk termetű és kecses alaku léptein látszott az ifjuság rugalmassága, de feje a bánat sulya alatt le vala hajtva s fátylát szoroson vonta össze arcán.

Mindnyájan a sebesült ágya köré gyűltek, a pap megfogta kezét, lassan felemelte az ágyról; azután meg elbocsátá és a kéz lebullott mint egy darab fa. Az öreg az ágy

felébe hajlott, megérinté a halvány arcot és nézett a megüvegesedett szemekbe, azután összszefogott kézzel térdre borult és fenhangon inádkozott; a többi is letérdelt az öreg mellé — egyet kivéve; s ez az egy a nő volt, ki őrzőgő fájdalommal borult a halottra — mert társam meg vala halva — és sirt keservesen. Hasztalan próbálták csendesíteni bánatát vagy éppen elvinni e helyről. Magán kívül karolta át a halottat, az elválásra rá nem bírhaták.

Ugy tetszik nekem mintha most is magam előtt látnám — éjsötét hoszszu fűrtel halvány homlokáról hátra simitva s vállain lebegve — szemei a halott arczára szegezve s kezei mellére szoritva, mintha szívének fájdalmait akarná elnyomni. Fájdalmának e vad elragadtatásában is szép volt e nő; mert bár beteges színű s a sok virasztástól megviselve, nagy és ragyogó szemei — egyenes és finom idomu orra és szája — mely büszkeséggel vegyült fájdalomtól vonaglott — általam leírhatlan kecses kifejezést kölcsönöztek neki.

Ilyen volt ő, midőn bátyja halottas ágya mellett viraszta, éjjel és nappal, mozdulatlanul és csendesen; mert a fájdalom első kitörése után, látszik mint szedte össze minden erejét elhordozni a csapást, s még akkor is, midőn eljött az óra és elvitték a halottat végnyugalmának helyére, egy sohaj, egy könnyü nem tört ki belőle.

Az üres hely — habár nyomor és szenvedés töltötte volt bé azelőtt — szívemre mély bánatot hozott. Megszoktam volt már minden nap hajnalhasadtakor reá vetni szemeimet, és látni őt minden este a nap világa enyészteben; és epedtem mint egyedül való s elhagyatott lény. De még sem valék merőben egyedül! mert mintegy a szokás hatalmából, este felé, a nő előbbi helyén volt az oltár közelében.

A láz és saját aggasztó gondjaim emészték lelkemet azon az éjszakán; s a mint ott feküdtem ébren, éreztem az égető forróságot és inni akartam, megkísérltem, egyet-

len keze
A nő m
ugrott;
kor jut
szu éjsz
engem
pár szó
lehajolva
„Bis
„Ig
tanáltam
„Sz
va tartv
ják a ny
hisz ter
saját vé
ezt tehe
Elk
va ford
tört ki s
„Nő
gamszer
ítelni, m
hozzád
ket mor
rajta,
„É
benne —
„Ig
Rajta t
beszélte
szélte r
laczkot.
rándokr
„I
„Ig
keség
tyám v
sérte n
resztül
állott,
tetek r
avagy
det am

len kezemmel elérni a mellettem levő kancsót. A nő meglátta erőlködésemet, rögtön hozzám ugrott; s mint ajkaimhoz tartá az italt, akkor jutott eszembe, hogy betegségem hosszú éjszakáin gyakran láttam őt ágyam körül engem dajkálva. Köszönetet rebegtem egy pár szóval németül, mire a nő megrezzent s lehajolva, tiszta kiejtéssel monda:

„Bist du ein Deutscher? — Német vagy-e?”

„Igen is“, mondám bánatosan, mert ki-tanáltam gondolatát.

„Szégyen! szégyen! — kiálta a nő irtódz-va tartva fel kezeit — ha a farkasok pusztítják a nyáját, azon nem csodálkozom, mert hisz természetök, de hogy saját rokonunk, saját vérünk- és húsunkból való vér és hús ezt tehesse —“

Elkeseredve s mintegy magam megutál-va fordítám el fejemet és görcsös zokogás tört ki szivemből.

„Nó, nó, nem így — monda ő — egy ma-gamszerű szegény paraszt, nem képes meg-ítélni, minő indokok vezérelhettek téged s más hozzád hasonlókat, különben is — s mint eze-ket mondá hangja reszketett — te segítettél rajta, midőn betegnek és fáradtnak hitted őt.“

„Én — hogyan? Soha sem volt módom benne —“

„Igen, igen — kiálta szenvedélylyel — Rajta te segítettél, e palaczk tiéd volt; ő beszélte el nekem, száz meg százszor is be-szélte nekem.“ És ekkor feltartá azon kis pa-laczkot, melyet a völgyben adtam volt a za-rándoknak.

„Igy hát a zarándok —“

„Igen — monda a nő és arcát a büsz-keség pirja futá el — a zarándok az én bá-tyám volt. Több hosszú mértföldeken át ki-sérte nyomotokat hegyeken, mocsárokon ke-resztül; elfáradva eléhezve bár, de meg nem állott, hanem mióta csak országunkba belép-tetek mindig utánatok volt. Mit gondolsz, avagy nem csupán érette kimélték meg élte-det amaz éjjeli mészárlásban, vagy mit kép-

zelsz, rajta kívül más kedvéért virasztott volna-e betegágyad mellett, s könyörgött vol-na-e felgyógyulásodért egy tyroli hölgy?”

A tiszta igazság ekkor tűnt fel előttem; ezelőtt kétségesnek tetsző minden körülmény ekkor tisztult ki lelkem előtt, és mohón kér-dém a nőt bajtársim sorsa felől.

Egy setét förázás volt minden felelet.

„Mindnyájan?” kérdém s e szóra resz-kettem.

„Mindnyájan!” viszonzá a nő oly hangon, melynek büszkesége csaknem vadsággá lát-szott fajulni.

„Bár csak magam is velök együtt eles-tem volna!” kiálték szivem keserűségében és arczomat elfordítám és adám magamat a bá-natnak.

Mintegy megbánva ez általa okozott el-keseredésemet, leült ágyam mellé, kezemet kezébe fogá, s hideg ajkait rányomá, míg néhány vigasztaló szavakat mormogott. Mint sivatag vándora kiaszott ajkinak a viz, e hangok szintugy hatottak megtört szivemre, s hol minden setét és kétségbeesés vala, a reménynek egy sugarát lövellék oda... Hall-gatám minden szavát s reszkettem félelmem-ben hogy megszűnik beszélni, remegtem attól hogy mind ez elragadtatásom csak álom tanál lenni. Ez órától kezdve élni vágytam; egé-szen más szellem szállott meg, s úgy érez-tem magam, hogy egykoron sokkal maga-sabb és nemesebb gondolatokkal fogok járni a földön. Igen, egy porleány ajkairól tanul-tam meg érezni, hogy azon ösvény, melyet egykoron a hősiség és nemes nagyravágyás egyetlen útjának hittem, lehet csupa „rabló mesterség“, melyben vérünket bocsátjuk ár-u-ba pénzért. Hogy a háboru, mely fellengős honfii érzelmektől lelkesítve minden nagy- és nemesszerű érzelmeket költhet, az igaztalan ügyben legnemtelenebb rabszolgasággá és el-aljasulássá változik. Lychden ágyom mellől ritkán távozott, mert nyavalyám különböző fordulatokat vett, és csak ezután sokára —

hónapok mulva — valék képes fölkelni ágyamból s megsétálni magamat a kápolnában.

E közben fegyvereink szerencséje az egész országot frank hatalom alá hajtotta, kivéve a heglánczok éleit, a tyroliak magokénak semmit sem nevezhettek. Mindennap érkezett egy egy paraszt a völgyből azon birrel, hogy újabb sergek özönlenek bé Németonból és a honfiérlélmü párt reményei naponkint mind inkább csüggedtek.

Végre egy este, midön az oltár lépcsőjén ültem hallgatva Lychdent, ki nekem némi tyroli mondákat olvasott; a falu utezáján némi vad ordítás vonta magára figyelmünket, a lárna nőttön nőtt és közeledni látszott. Lychden hirtelen fölugrott, s könyvét ledobva, a kápolnából kiszaladt. A következő perczen viszont oldalam mellett volt, arca sáppadt mint a halál, minden ize reszketett.

„Mi történt? Szólj, az istenért, mi az?” — mondék.

„A francziák, az innsprucki piacon a foglyokat mind agyonlötték; huszannyolezan hullottak el ma reggel, hét éppen ezen falubeli volt, s most fennhangon kívánják véredet, halld csak, imhol!”

S mint szavait végzé, borzasztó kiáltás tört ki a künn levő sokaságból, s már ajtajánál állottak a kápolnának, melynek szentiségéről még e pillanatokban sem feledkeztek meg. Magok a sebesültek is felültek ágyaikkban s gyenge szavaikat a künn levőkével egyesítve, e borzasztó kiáltás „vérért vért” zengett a magas ivü boltozatok alatt.

„Kész vagyok — kiáltám az oltár alsó lépcsőjéről felugordva. — E szent helyet ne fertőztessék meg ily szörnyü vétekkkel. Kész vagyok oda menni, hová ők akarják.”

„Nem, nem — kiálta Lychden — te nem vagy ellenségünk, te nekünk semmi rosztat sem kívánsz; szived azon derék nép mellett küzd, mely harczol tüzhelyéért és honáért. Légy hát velünk, jelentsd ki, hogy velünk tartasz. Oh tedd ezt, és ezek lesznek neked

testvéreid és én hugod; igen, több leszek mint volt valaba egy testvér.”

„Az nem lehet; nem, soha sem — mondék — pártot nem akkor lehet cserélni, midön éltünk forog kérdésben!”

Bajjal tudám kiszabadítani magamat karjai közül, mert szorongásában lábaimhoz borult s térdemet kulcsolta volt át; midön egyszerre csak hallók mély hangját az ősz papnak, mint az oltár lépcsőin állva, hallgatást parancsolt. Hangján megtetszett, hogy a legnagyobb szigorral feddődzik, s mégis, mig beszédét folytatá, megjegyzém, hogy legkisebb morgás sem támad ellene.

„Nincs mitől tartanod, — sugá Lychden — holnapig nincs mitől tartanod; holnap előtt azonban távol meszszni kell lenned!”

A pap számomra csak anynyi haladéket kért, hogy idöm lepyen elkészülni a halálra, melyet közhatározat szerint nekem más nap reggel kelle szenvednem a helység piaczn.

Alig kezdett esteledni, midön Lychden ágyamhoz közelített, s rá egy kis csomagot téve halkan ezt sugá: „Ne vesztegess időt, öltsd fel e köntösdarabokat, s várd meg mig visszajövök.”

Azon kis kápolna, melyben feküdtem, egy keskeny ajtón a pap lakjába nyilott, s minthogy Lychden hozzám most éppen ez ajtón jöve bé, világos vala, hogy szökésem tervébe maga a pater is beléegyezett. A szürkülő alkony kétes világánál észrevehetém, hogy számomra bátyja ruháit hozta volt el; öltönyén még látszottak a vérfoltok. E-gyetlen kezemmel hosszszason öltözködtem, s nem egyszer hallám szavát, mely engem szólta, mielőtt elkészülheték.

Végre felköltem s az ajtón át beléptem a paplakba, hol Lychden kalaposan és köpenyesen várt útra készen. Midön ellent akartam mondani, ő kezét számra tevő s lábhegyen menve előre vezetett; egy kis kertbe értünk, ezen keresztül haladva egy ajtót nyitott fel, mely az útra nyilott. Itt egy paraszt

várt rándott s h a havasi

Intv tem uj kiterve, tartottun badság nalhasa lejtett, nak, m nekem, mivel v ellátva, hetne.

sem mu képzelt tetemes mi épp a leghe gyanit

N ösvény koztun gyaték egy n pillant

A alattur látható egy f tönk megá

„a fr gyaló vala a par közel lett nyon

jes h sem

várt ránk, ki hátán egy kis csomagot hordott s hosszú bottal vala felkészülve, minőt a havasi úton használnak.

Intve, hogy hallgassak, Lychden előtem újból megindult, s az útból csak hamar kitérve, egy gyalog ösvényen a hegységnek tartottunk. Az éj hűvös szellelte és a szabadság érzete erőt adott s én csaknem hajnalhasadtig gyalogoltam. Ösvényünk jobbára lejtett, s én kevésbé érzem magamat fáradtnak, midőn napfeljöttkor Lychden azt mondá nekem, hogy nyugodhatunk egy pár óráig, mivel vezetőnk, most már több mérföldnyire ellátva, azon esetre ha üldöznének, elrejtethetne. Ezen irányban azonban egy üldöző sem mutatta magát, hihetőleg a parasztok azt képzelték, hogy Lalm felé vettem útam, hol tetemes frank helyőrség állomásozott; pedig mi éppen Saltzburgnak tartottunk s e szerint a leghosszabb, s következőleg a legkevésbé gyanított útát választottuk Tyrolon át.

Napok teltek és mi haladtunk. Magányos ösvényünken egyetlen élőlényvel sem találkozottunk; s csekély eleségünk már éppen fogyatékján volt, midőn a Saltzburgtól csak egy napi járásra fekvő kis Altendorfot megpillantottuk.

A falu bár magas hegyen, mégis éppen alattunk feküdt, s a pontról, melyen állottunk, láthatók a helység utcáit és piacát, mintegy földrajzot kiterülve lábaink előtt. Vezetőnk alig vetett egy tekintetet lefelé, midőn megállott s a helységre mutatva felkiáltott: „a francziák! a francziák!” s valóban jóformán gyalog csapat tanyázott az utcákon, több lövege vázva a körülfekvő kertekben. Mig a paraszt ovatosan előre csúszott a helyet közelebről megtekintendő, én Lychden mellett állottam, ki kezeit keményen arczára nyomva egy szót sem szólott.

„Itt elválunk!” monda végre erős és teljes hangon, mintegy eltökélve, hogy szavai semmi gyengeséget ne áruljanak el.

„Elválunk, Lychden!” — kiálték magamon

kivül, mert egész epillanatig azt hittem, hogy Tyrolba többé nem szándékszik visszatérni.

„Igen. Vagy azt véled tán, én is oly kicsibe veszem hazámat, mint te? Hihetted-e hogy egy tyroli hölgy azok közt élhessen, kik feldúlták szép honát s ön magát is árván hagyák egyetlen rokon nélkül?”

„Nincsenek-e más kötelek a vérségim kívül Lychden? Szíved anynyira bé van-e zárva az idegenek iránt, hogy egy egész élet-hosszu tisztelet, önfeláldozás sem lenne-e képes eltántorítani szándékodtól?”

„Te megvetettél egyszer — monda kevélyen — ajánkoztam hogy leszek neked mindened, midőn becsülettel azzá tehetél vala. Ha maga „Ferencz császár” lennél sem kellenél már most.”

„Oh ne mond ezt, Lychden, annak kinek életét mentetted meg, s megtanítád érezni, hogy az élet áldás. Jusson eszedbe, ha szíved irányomban hideg maradhat is, szíve met örökre sajátoddá tevéd. Nem hagylak el. Nem — “

„Hát amoda akarsz-e vinni, hogy bemutass pajtásidnak? — a tyroli lányt, kit foglyoddá tevéd, hadi zsákmányodat?”

„Oh Lychden, kedvesem, hogy mondhatasz ilyet — “

„Soha sem! — kiálta ő büszkén szikrázó szemekkel s kipirult arczcal. — Soha sem, ereimben Hofer vére foly s gondolod-e, hogy én tréfa-, gúnytárgyává aljasithatnám magam, magas születésű aszszonyságaitok előtt, kik komornájuknak megfogadni sem tartanak méltónak. Isten önnel uram! azt hittem, inkább bánattal, mint haraggal fogunk megválni.”

„Igy hát itt maradok” — mondek.

„Késő már, késő már — kiálta, kezét búsan rázva — az óra ütött. Nézd, amott jönnek katonáitok; még csak egy perc s engem elfognak; ezt legalább nem kívánod tán — “

Mint ezeket mondá, egy lovas csapatot látánk felfelé jöni a völgyen poroczkázva. Ha

néhány perczig késünk, Lychdent mulhatlanul észreveszik; jobban ismertem a katonaság durva természetét, mintsem őt ily veszélynek kitegyem. Karomba vettem őt, utoljára megöleltem és a közelebbi pillanatban leereszkedtem az ösvényre a dragonyosok felé. Egyszer visszaneéztem, de Lychden már eltűnt volt, a paraszt is eltávozott a sziklacsucs mellől, s mindkettőjüket elvesztém szemeim elől.“

(Vége követk.)

Figyelmeztetés.

A csapások, melyek hazánkat a közelebbi évek alatt oly bokrosan és sajnosan sújták, úgy látszik, még nem jártak végökre; mert a marhadög, mely a mult őszi és tél folytán kivált a föld népének oly tetemes károkat okozott, újból és több helyeken kiűtött s közelebből a kolozsvári antalnapi országos vásár a szarvasmarhákra nézve ez okból betiltatott.

Bár mily kedvetlen és lesulytó lehet e hír, olvasóink nagyobb részére nézt, mindazáltal teljességgel nem váratlan; mert a kik csak figyelemmel kísérték a beteg marhakkal, az elhullottak husával, bőrével és ganéjávali bánásmódot, azok csaknem bizonyosra tudhatták, hogy a nagy zordon téli hideg miatt megszűnt kórnak a melegebb évszak és ezzel együtt a növekedő kigőzölgés következésében mulhatlanul meg kell újulnia.

Nem mintha a kormány meg nem tette volna azt, a mi tőle kitelhetett és várható volt; hanem mivel a kormány legerélyesebb és e czélra legidvösebb intézkedéseinek éppen azok voltak legnagyobb ellenségei, s kiájtásán éppen azok törekedtek a legnagyobb ész és erő megfeszítéssel, kiknek érdekükben állott volna mindezeket a legpontosabban teljesíteni, és ez által a pusztító és ragadós kórt mennél hamarább és tökéletesebben elfojtani.

Az elesett marhák testét hányadik helységben temették el oly mélységre, minőre rendelve volt? A legszorosabb tilalom ellenére

is kéz alatt hányan adták el és vették meg a dögbőröket, s vitték szerteszét az ország különböző vidékeire? A beteg barmok ganéjját több helyeken meg éppen kihordták kerületlen szántóföldek, vagy még marhajárás alatti ugarrá trágyának. Pedig a keserves tapasztalás eléggé megtanithatta volna a gazdákat, mennyire borzasztóan ragad e csaknem gyógyíthatlan nyavalya. Igen de akkor így okoskodtunk ugy-é: drága marhám elpusztult s még testét fáradságosan eltemessem; én biz inkább kivetem a kutyáknak, hadd legyen legalább nekik karácsonyjok. Aztán még veszett fejszének a nyele se legyen; még bőréből se kaphassak egy fillért is? Megtiltották az igaz, de mire való Iczik zsidó! Majd eligazítjuk vele.

Igy s ilyen formán okoskodtunk ugy-é atyafiak? Okoskodásunk most már meg is termette keserü gyümölcsét, s ha mind így megy, a „hat ökrös gazda“ ritka lesz mint a fehér holló!

Mit keserit az uram? mondják tán némelyek. Nem elég hogy nyomoruságban vagyunk, még szemrehányásokat is halljunk?

Miért ne atyafi? ha használhat valamit. E jelen rosztat most már az igaz ez által el nem hárithatjuk; de ha tudjuk hol hibáztunk a mulban és micsoda hibáknak köszönhetjük a jelen nyomort, abból legalább megtanulhatjuk, mitől kelljen ovakodnunk most, hogy jövőre újabb nyomort ne hozzunk fejünkre. A szomszéd havasalföldi tartományokban, néhány év óta ugyszólva megörökösödött e pusztító nyavalya, s olykor olykor csak anynyiban szűnik, mennyiben egy környéknek minden marháját megjárja, s ekkor aztán pihen egy kissé, hogy viszont újból kezdje: mert a kellő és szorosán megkivántató ügyelet hiányzik; ha nem akarjuk, hogy nálunk is e képp meghonosodjék, ne kövessük a szomszédok példáját, sőt ellenkezőleg minden gazda a leglelküimeretesebben ügyeljen beteg marháinak elkülönítésére, az elhullottak elta-

karítására
e vészterhe
tén mint a
alább, mint
dig az egé
mint a jégz

Azonb
pedig mond
azt a ki k
meg. A dol

A mul
szomszéd f
tor és hullo
Egyik birto
hogyan olvas
dög ellen. I
tárának és
déses cikl
jában 1846
lendariumba

Biztos
E cikl
talmazza:

Végy:

Mindez
red, s belő
lányit mi
dörgölsz.

Az en
nek hathat
több példát
tette, és n
élt marhái
ben pusztit
gyetlen is

karítására sat. S így aztán remélhetjük, hogy e vészterhes felleg átmegegyen rajtunk, ha szintén mint a jégzápor pusztítva, dulva; de legalább, mint a jégzápor, pásztáson, nem pedig az egész országot elborítva, és átmegegy mint a jégzápor gyorsan.

Azonban van még egy jótanácsunk és pedig mondhatjuk, drága jótanácsunk, mert azt a ki követte tetemes károktól mentette meg. A dolog valósága csak ez:

A múlt őszi marhadög alkalmával egy szomszéd falut is megkörnyékezte volt ez ostor és hullott a marha, mint őszzsel a légy. Egyik birtokosnak történetesen eszébe jutott, hogy olvasott volt valami óvőszert a marhadög ellen. Emberünk töstént neki esett könyvtárának és csakugyan meg is tanálta a kérdéses cikket a kolozsvári lyceum nyomdájában 1846-dik közönséges évre kijött kalendariumban ily czim alatt:

Biztos eszköz marhadög ellen.

E cikk a következő rendelvényt tartalmazza:

Végy: két kalán dohottat,
két marok söt,
egy evő kalán. székfűvirágpört,
egy marok fokhagymát,
egy kalán örvénygyökérpört,
egy „ reszelt tormát,
két „ pergelt és porrá tört
fenyőmagot,
egy „ angélika gyökeret.

Mindezeket jól őszzsetörve őszzszekevered, s belőle marháidnak egy egy evő kalányit minden reggel ecsettel a szájába dörgölsz.

Az említett birtokos ezen szert, melynek hathatóságára nézt a rendelvény mellett több példát látott felhozva, rögtön megkészítette, és nem is volt oka megbánni, mert velt marhái közül, habár közöttük legdühösebben pusztított is a nyavalya, avagy csak egyetlen is meg nem betegedett.

Bodza-pálinka.

Tudva van mennyi gabona vonódik el saját rendeltetésétől az által, hogy abból pálinkát főznek. — Wehrle Alajos buzamos és többoldalu tapasztalás után jelenti, hogy a bodzafa gyümölcsének pálinka-főzésre való használása által a gabona fogyasztásnak igen jól elejét lehetne venni; mert: 1) a bodzafa mivelés nélkül mindenütt elég bőven tenyészik; 2) sebesen nő s minden évben bőven terem; 3) a pálinka készitést abból következő módon lehet véghezvinni: Wehrle így szól: „Saját tapasztalásaim szerint a bodzagyümölcsét a megszedés után töstént ki lehet a nagy sajtón sajtolni, mint a szőlőt, levivel aztán úgy bánok mint a musttal. Azonban a trébelyit, kádakra osztva, egy kevés vízzel feltöltve, illendő hőmérséknél a borerejedzésnek kiteszem, s annak végével kifőzetem. Ezen trébely nekem, illendő bánásmód mellett, fél anynyival több szeszert adott, mint ugyananyyi krumpli. Minekutána a trébely kifőtt, a gyümölcs kisajtolt levét, mely lassabban megegyen erjedésbe, hasonlólag kifőzetem. 4) A bodzagyümölcsből készitett pálinka, további lejártatás nélkül is, egészen tiszta, szagatlan s minden kozmásság nélküli. Még a leggyakorlottabb ahoz értő sem tudja a bodzagyümölcs-pálinkát a legjobb külföldi rhumtól megkülönböztetni. 5) A kifözött trébelyből hátramaradt apró magvak és héjjak megszárasztva s bézárt edényben megtüzesítve, olyan szenet adnak, mely az ugynevezett frankfurti fekete festéknek (Frankfurter schwarz), sem jóságra, sem színre nézve nem enged. A szesz mennyiségére nézve (35 fok Beaumé) Wehrle a következő őszzszehasonlitást teszi. Egy Metzen (2 $\frac{1}{2}$ véka) tisztabúza ad 6 kupát és 2 fertályt; elegyes hat kupát; a legjobb rozs 5 kupát; legjobb árpa 3 kupát; krumpli 2 kupát; borsó 5 kupát és 2 fertályt; zab 1 kupát és 2 fertályt. Jó érett bodzagyümölcs 7 kupát és 3 fertályt; bodzatrébely jó érett gyümölcsből 3 kupát és 2 fertályt.

A gyalog bodza gyümölcséből is jó előmenetellel főzték némely helyt a pálinkát.

B.

Hány hét a világ?

Franciaországban a választójogot illető reformjavaslat törvénynyé lett, a nélkül, hogy a socialisták izgatása következtében a népkövezet-tusáig vinné elégtelensége nyilatkoztatását. A reactio egyik fényes diadalát elérte, mert kétségtelen, hogy a mikor egy pár millió polgártól már birt jogát elveszik, ez nem haladás, de valóságos visszalépés. De a mai francia mérsékelt státüsferfiak is csak úgy gondolkoznak, mint egy nagy diplomataról beszélnek, kinek jelszava volt: „Utánam a vizözön“, vagy magyarul: „A ki hátul marad, tegye bé az ajtót“. Az alkotmányos köztársaság is hatalmas férfiakat állított védelmére a választójognak, melyet meg kell vallani, az elme- és ajaktehetség legfényesebb eröpazérlásával támadtak meg a rendnek a szabadosság egész dühfokáig elragadtatott baráti; s midőn látjuk, hogy oly férfiak, mint Cavaignac, Lamartine, Hugo V., Lamoricière, lépnek sorompóba a jogok megszorítása ellen: önkéntelen támad bennünk azon remény, hogy a társadalmi szabad intézvényeknek, daczára minden visszahatási merényletek- és lépéseknek, csakugyan van jövőjük még ebben a vén Európában is!

Bevégzett tényül vehető, hogy az ellenzék sorában, mely socialista nevet visel, szakadás van. De Flotte és még néhányan, belátván, hogy pártjok elveinek győzelemre egyhamar számítani nem lehet, az alkotmányos-köztársasági párthoz csatlakoztak; mert szerintök, jelenleg már nem arról van szó, hogy az ő saját elveik kivételére gondoljanak, hanem arról, hogy az alkotmányt fentarthassák. Így tehát Paris és általában Franciaország nyugalmanak megzavarásától egyidőre nem félhetünk.

A francia hadügyminister D'hautpoul és Changarnier fővezér között nagy feszültség keletkezett volt, oly parancsot adván ki a fővezér, hogy harcz esetében a tisztek egygyedül rá hallgassanak. A rend barátinak öröme a feszültség megszűnt. A köztársaság

elnöke a két hadurat kibékítette egymással. Szives kézszerítés után, mint mondják, hármok közül az egyik így kiáltott föl: „Ne bajlódjunk ezután ily aprólékos dolgokkal, hanem csak előre! Előre az ellenzék erélyes rendszabályok általi leküzdésére! Egyébiránt abban esett meg a megállapodás, hogy csata esetében a főparancsnokság Changarnier tábornokra bizassék. De minden jelenség oda mutat, hogy csatára nem lesz alkalom. A kormány hadiereje s a katonák hű magaviselete oly valami tiszteletparancsoló, hogy a fölkelés papjai kénytelenek mindig csak csendet és nyugalmat prédikálni a hívek sergének.

Varsóban meg volt a conferentia. A porosz lapok azt mondják: mi nyertünk; az austriaiak szintén: mi nyertünk. Valósággal az oroszok mondhatják el a legméltóbb joggal: mi nyertünk. Európa pedig szerencsét kívánhat magának azért, hogy a háborúnak bé van az útja vágva, mert az orosz czár nem fogja megengedni, hogy a két nagyobb német hatalmasság közt a német kérdés fegyver élére kerüljön, hanem oda munkáland, hogy mielőbb egység legyen. Frankfurtba a porosz követje is megérkezett. Az orosz czár ismét visszaszament Petersburgba. Csak azon esetben maradt volna Varsóban, ha Franciaországban fölzavarodnak a dolgok, de ottan tartós békére mutatván a körülmények, nem látta szükségesnek Varsóban lenni a dolgok közelebröli szemmeltartása s intézése végett.

Az angol hadihajók még semmi nagy dolgot nem tettek, hanem mozognak ide s tova, mint szokása oly nagy testeknek mozgást szerezni magoknak, hogy meg ne poshadjanak. Még csak Nápoly ellen sem tettek semmit is, bár volna egy kevés követelése Nápolyon az angol kormánynak.

Sokat beszéltek mostanság a francia-angol czivódás felől. Egy római nagyon eltanálta a dolgot mondván: „Ha a két czivódóknak egyike kicsiny ország volna, akkor tán lenne háboru, de a nagyok nem hántják egymást.“ Szomorú jelszava ez az újabb eseményeknek, de igen is való.

Felelős szerkesztő MAKOLDI SÁMUEL.

Nyomatott az ev. ref. kollégium betüivel.

Vasárnap

Ta
életéből.

„B
vényszé
tettek é
nyugalm
tetteleg
rom évi
ama g
éltém n

18
dára é
társam
sők A
helyre
seinek
nőség
élettel
tam,
olybá
érdek

gyes
any
gens
tetté
pato
szer